

BAOFISIRI BA KHASTOM BA TANTŠE DITIRAGALO TŠE DI SEGO MOLAONG KA GO INTASTERI YA DIKGEREKGERE TŠA DIMETALE

PRETORIA, Labone 31 Oktobore 2019 – Mong wa khamphani ya tirišogape ya dimetale yo a dulago ka Durban o ipone molato bekeng ya go feta go ditatofatšo tše mmalwa tša go nyalelana le kišontle ya koporo ya go se tšweletšwe.

Angelo Solimene, mong wa Group Wreck, o ipone molato go melato ye mene ya go sepelelana le Karolo 54(1)(a) ya Molao wa Taolo ya Kgwebo ya Ditšhabatšhaba, 71 wa 2002, le Karolo 84 ya Molao wa Khastom le Motšhelophahlogae 91 wa 1964.

O golegilwe ka faene ya R500 000, seripa sa gona se fegilwe sebakeng sa mengwaga ye mehlano ka dipeelano tša gore molatofatšwa ga a iše ntle dithoto dife goba dife ntle le diphemiti tša maleba. Gape o lefetše R600 000 gore a kgone go hwetša tokollo ya dithoto tša gagwe go tšwa ka Khastom. Dithoto tša gabjale, le ge go le bjale, ga di dumelelwe go ka išwa ntle.

Se se latela tlhahlobo nyakišišo ya baofisiri ba Khastom ka Julae lenyaga ya dikhontheina tše pedi, tša Group Wreck, tše di bego di išitšwe ntle go tšwa boemakepe bja Durban. Diteng tša dikhontheina di be di laodišitšwe bjale ka dikerepe tša metale. Le ge go le bjale, ka nako ya tlhahlobo, di hweditšwe di swere koporo ya go se tšweletšwe. Kgetsi e šupeditšwe go Khomišene ya Taolo ya Kgwebo ya Ditšhabatšhaba ya Afrika Borwa (ITAC).

Go tloga ka Feberware 2012, Tona ya Tšwetšopele ya Ekonomi e laeditšwe gore dikgerekgere tša koporo di se išwentle go tšwa ka go Repabliki ya Afrika Borwa ntle le phemiti, gape ITAC ga se e fane ka diphemiti go tloga ka 2017.

Mathomong a lenyaga, SARS le Kgoro ya Kgwebo le Intasteri ba tlhomile Agente-ya Tsenelano ya sehlophatšhomo go šomana le ditiragalo tša kgwebo yeo e sego molaong ka go Intasteri ya Diaporo, Dilogwa le Dieta, Intasteri ya dikgerekgere tša dimetale le intasteri ya metale wa gauta. Sehlophatšhomo se tlhamilwe go tiišetša gore dikgoro tša Mmušo tša maleba di šoma mmogo ka seboka go šomana le semokolo, go se lekole ka tshwanelo le bomenetša bja go nyalelana le di intasteri tše itšeng.

Go ya ka dikamano tše le tirišano, ditsenelano tše mmalwa tša mokopanelwa di a šoma gabjale go šetša di intasteri tše. Ka lebaka leo, botseki bja go se laodiše ka tsela ya maleba le go laodiša ka tlase ga palo ya kimelo bo laeditšwe ka go intasteri ya dikgerekgere tša dimetale.

Ka Agosetose lenyaga, balaodi ba ba bedi ba khamphani ya ka Port Elizabeth, Beacon Valley (Pty) Ltd, ba ile ba ipona molato go ditatofatšo tše 36 tša go nyalelana le kišontle ya dimetale tša dikgerekgere. Ba laodišitše diteng tša dikhontheina tše 36 ka boema bja Coega bjale ka "mokgobo wa masenke" gape e sego "dimetale tša dikgerekgere" gape ba paletšwe ke go latela melao ya maleba ya kišontle.

Balatofatšwa gape ba lefetše faene ya R500 000, seripa seo se fegilwego mengwaga ye mehlano ka dipeelano tša gore molatofatšwa ga a iše ntle dithoto dife goba dife ntle le diphemiti tša maleba. Ba lefetše R400 000 go lokolla dithoto tša bona, tše di ka se išwegontle ntle le diphemiti tša maleba.

Intasteri ya dimetale tša dikgerekgere ke intasteri ya katišo ya dibilione tša ditšhelete gape e abela tekanyetšo ya R15 billion ka ngwaga ka go kroso ya tšweletšo ya dithoto tša gae ka Afrika Borwa. Ka 2017, khamphani ya dikgerekgere tša metale e lahlegetšwe ke kgetsi ka Kgorotsheko ya Molaotheo go tlhotla dipeelo tša ditlhagišo tša kišontle ya dikgerekgere tša metale, yeo e tsebjago ka mokgwatšhomo wa theko yeo e kgethwago, gammogo le sephetho sa ITAC sa go gana go fana ka diphemiti tša kišontle go khamphani, go ya ka mokgwatšhomo ya theko ya go kgethwa. Se se latela mengwaga ye mene ya kgato ya semolao mabapi le taolelo ya mokgwatšhomo wa theko ya go kgethwa.

Mabapi le dikgerekgere tša koporo, palo e kgolo ya koporo le distwakatšhipi tša koporo di išitšwe ntle go tšwa ka Afrika Borwa ka theko ya godimo ka lebaka la hlokego e kgolo go tšwa dinageng tše dingwe. Se se be se na le kamano mpe go intasteri ya mo gae ya koporo gape mafolofolo a go nyaka koporo a be a huetšwa ke go utswa ga dikhebole tša koporo, tša go hlola ditshenyagelo tša dibilione tša diranta. Kišontle e ntši ya dikgerekgere tša koporo e be e ama gampe intasteri ya mo gae, yeo e lebišitšego go dibolumo tša tlase tša tšweletšo le hlokego ya mošomo – ke ka fao go tiišetšwago melawana ya go nyalelana le kišontle ya koporo go tšwa ka Afrika Borwa.